

Про походження роду Другетів

Тема викликала зацікавлення, оскільки більш ніж 300 років історія рідного Ужгорода пов'язана з сім'єю Другетів.

Можна по-різному оцінювати період їх володіння Ужгородом: з одного боку місто перестало бути адміністративним центром комітату Унг, відбулося пониження статусу з королівського на приватновласницький; з іншого – сім'я доклала багато зусиль в розбудові замку та поселення, розташованого поруч, в період їх правління відбулося укладення Ужгородської унії, яка дала поштовх формуванню Греко-католицької Церкви в тогочасній Угорщині та заклала базу для перетворення Ужгорода на важливий церковний центр.

Однак оцінка діяльності Другетів не є метою нашого дослідження. Пропонуємо звернути увагу на те, звідки походить цей дворянський рід.

Загальновідомо, що в Угорщину представники роду потрапили на початку 14 століття в свиті нового короля Угорщини Карла Роберта Анжу; згадується, що вони прибули разом з ним з Неаполю, займали значне становище при дворі. Інформація стосовно походження більш ніж лаконічна – італійський рід французького походження. В основному всі дослідники починають займатись його генеалогією з Філіпа Другета і природно пов'язують всю його історію з історією Угорщини.

Однак, не дивлячись на доволі невеликий об'єм інформації стосовно витоків роду, нам вдалося натрапити на деякі відомості.

Проблематикою займалися кілька угорських дослідників:

1. Гампел Йосиф (Hampel József), 10.11.1849 – 25.03.1913, археолог, професор історії, академік Угорської Академії Наук
2. Вертнер Мор (Wertner Mór), 26.07.1849 – 08.06.1921, історик, спеціаліст в галузі генеалогії
3. Катона Іштван (Katona István). 13.12.1732 – 17.08.1811, історик, спеціаліст епохи середньовічної Угорщини, священник-ієзуїт, професор історії університетів в Буді та католицького університету в Трнаві.
4. Мішкольці Іштван (Miskolczi István), сучасник, доктор філософії, викладач університету міста Печ.

Окрім цього, ряд відомостей наводить відомий італійський історик епохи Ренесансу Боккаччо (Boccaccio 1313-1375).

Гампел, перебуваючи в Неаполі, витратив певний час для вивчення генеалогії знаменитих сімей, які походили з неаполітанського і сицилійського королівства. Перебуваючи у храмі Санта Кьяра (S. Chiara), він вивчав

захоронення таких сімей, зокрема потрапив на могилу Drugo de Merlot. Порівнявши герби сімейства Мерло з гербом сімейства Другетів, він зробив висновок про родинний зв'язок поміж ними. Оскільки представники роду Мерло однозначно походили з Франції, то і Другети – також.

Більше того, він вважав прізвище Drugetti похідним від імені Drugo, яке означало італ'янізовану форму „син Друго, малий Друго” тощо. Першим представником династії Другетів вважає , а його синами Філіпа та Іоанна (Джованні), які переїхали до Угорщини.

Думку про французьке походження Другетів Гампел пояснює також логічним доводом, зауваживши все ж, що він не є підкріпленим джерельною базою. Суть його полягає в наступному. Загальновідомо, що разом з першим неаполітанським королем з династії Анжу Карлом, прибуло багато французьких дворян. Саме спираючись на них, Карл побудував як свій двір, так і територіальні органи управління. Оскільки Другети були придворними короля доволі високого рангу – їх французьке походження не може викликати сумнів.

Інша версія полягала в тому, що Другети старовинний італійський, точніше неаполітанський рід. Її обстоювали Вертнер та Катона, спираючись на висновки Боккаччо. Останній в свою чергу вважав, що рід походить з району Салерно.

Цікаві думки стосовно походження Другетів наводить Мішколці Іштван. Передусім він спростував твердження Гампела про родинні зв'язки поміж родом Мерло та Другетів. Нагадаємо, Гампел твердив, що прізвище Другетті походить від імені одного з представників роду Мерло – Друго. Натомість, провівши детальний морфологічний аналіз прізвища Другетті, наводить наступні відомості.

Так, в перших писемних джерелах прізвище зустрічається у формі Durget, пізніше – Druget. І лише в третій генерації – Drugetti. Це пояснюється еволюцією від оригінально французького, навіть франкського варіанту прізвища, до італійського за допомогою латини. Формула перетворень приблизно виглядала таким чином:

Durget (фр.) – Druget (фр.) – Drugettus (лам.) – Drugetti (ім.)

На користь цього твердження наводить той факт, що в період царювання династії Анжу в Неаполі, багато французький родів, які прибули на нову Батьківщину разом з королем, змінили написання та вимову свого прізвища з французької на італійську.

Можна погодитись з думкою про французькі корені Другетів, однак залишається фактом відсутність будь-яких відомих писемних джерел про таке походження. Натомість зустрічаються джерела, які досить чітко надають інформацію про династію починаючи з неаполітанського періоду.

Перший відомий представник роду Другетів – Ніколо, зустрічається в джерелах в період Карла Анжуйського. У 1267 він був дворецьким при дворі короля; в 1270 – його підвищили до старшого дворецького. В цей же період він супроводжував Карла під час його візиту до Риму.

В 1275 році Ніколо Другет отримує нову надзвичайно почесну посаду – вихователя королівських онуків, дітей принца Карла молодшого, герцога де Салерно, спадкоємця неаполітанського престолу. Разом з цією посадою він отримує в управління місто Ночера (Носега), зарплатню в два золотих дуката на день та звання коменданта башти Святого Еразма в Капуї.

Останню функцію Ніколо виконував не довго: башта Святого Еразма відігравала в ті часи стратегічне значення і знаходилась по міркам середньовіччя на значній відстані (50 км) від його основної резиденції – Ночери. Таким чином в Капуї постійно працював призначений Ніколо намісник, що аж ніяк не влаштовувало королівський двір.

Згадується про заборгованість з боку Ніколо на користь королівської казни по сплаті *servitium*, який був видом податку феодалів на користь короля. Таким чином доходимо до висновку, що Ночера була віддана Ніколо Другету у якості феода безпосередньо від короля, що в свою чергу означає відносини сюзеренітету-васалітету між королем та родом Другетів. Іншими словами, Другети були безпосередніми васалами корони.

Відкритим залишається питання стосовно титулу Ніколо Другета, а отже і його нащадків. Принаймні не вдалося потрапити на жодну письмову пам'ятку, яка б врегульовувала це питання. Не дивлячись на те, що Другет був вассалом короля першого порядку (безпосередньо отримав феода), це все ж не передбачало, що він автоматично був герцогом або графом, тобто володільцем провінції. В цьому випадку корона, в особі принца Карла, виступала в ролі володільця провінції – Герцогства Салерно, в складі якої знаходився домен Ночера.

Таким чином, Другет хоч і був безпосереднім вассалом корони, виступав в кращому випадку в якості володільця адміністративно-територіальної одиниці другого рівня, яка входила до складу провінції. Титул її міг бути різний: від графства до сеньйорії.

Після смерті Карла I Анжу повернувся з арагонського полону його спадкоємець – Карл де Салерно, який правив під іменем Карла II. Ніколо Другет був направлений у свиту нового спадкоємця трону – принца Карла Мартела, який по традиції отримав титул герцога де Салерно. Молодий принц напевно вважав Ніколо близькою до королівської родини людиною, довіреною особою, оскільки призначив його камергером двора принцеси Клеменції, власної дружини. Окрім цього, він залишив за ним стару функцію – вихователя власних дітей „малих принців” – онуків короля.

В 1295 році помирає принц Карл Мартел де Салерно, спадкоємець престолу. Незадовго після нього помирає і Ніколо Другет. Король Карл II Анжу не забуває про родину відданого придворного і призначає його дружині Ізабеллі пенсію у 12 золотих унцій щорічно.

У Ніколо і Ізабелли був спільний син – Іоанн, який служив при дворі короля Карла II. За його роботу йому була визначена платня – 12 золотих унцій щорічно. Окрім цього, йому в якості регалії була надана аптека у Неаполі, доходи з якої також надходили до його сімейної казни. В 1292 році королева Марія направила його, як свою довірену особу, до власного сина – принца Карла Мартела.

Можна з впевненістю стверджувати, що Іоанн був людиною зі слабким здоров'ям. Останні згадки про нього датуються початком 90-х років 13 століття. Натомість останні роки 90-х згадують про трьох його дітей, які залишились сиротами. Таким чином, можна висловити думку про те, що Іоанн так і не став главою роду Другетів, оскільки помер швидше за батька – Ніколо.

Представники третьої генерації Другетів, діти Іоанна Другета – Іоанн II, Філіп та Матильда.

Іоанн, який народився в 1288 році, був найстаршим сином. Після смерті батька Іоанна I та діда Ніколо Другета став главою сім'ї. Разом з тим зустрічається королівське рішення, стосовно розподілу феоду Другетів. Згідно з ним, онуки Ніколо Другета отримували $\frac{3}{4}$ майна їх діда в рівних частках (тобто кожен отримав по $\frac{1}{4}$). Натомість $\frac{1}{4}$, що залишалась – переходила до неаполітанського дворянина Джованні Піпіно. Жодної згадки про відношення останнього до Другетів документ не містить.

Цікавим є той факт, що рішення про розподіл майна вперше йменує онуків Ніколо Другета прізвищем Другетті (Drugetti), що є нічим іншим як зменшеною формою прізвища Другет, яка була покликана вказати на малолітство дітей. З цього часу прізвище часто зустрічається саме в такій формі.

Ім'я Іоана II Другетті зустрічається в неаполітанській історії до середини 20-х років 14 століття. За цей час він знаходився на службі короля Карла II, пережив „сицилійську вечірню”, боротьбу з арагонцями у Калабрії. Наступний король Роберт, направив його в Авіньйон, в делегації єпископа П'єтро де Балонесіо (vescovo Pietro de Balonesio). В 1316 році ім'я Іонна II Другетті фігурує в списку васалів області Terra de Lavogo, які було зобов'язані прибути до королівського юстицінарія для перереєстрації. В 1317 році потрапив до свити Філіпа, молодшого сина покійного короля Карла II, принца Ахейї. На Балканах він перебував принаймні до 1324 року, обіймаючи посаду казначея. Після цього він прибув до Угорщини, наслідуючи приклад молодшого брата Філіпа.

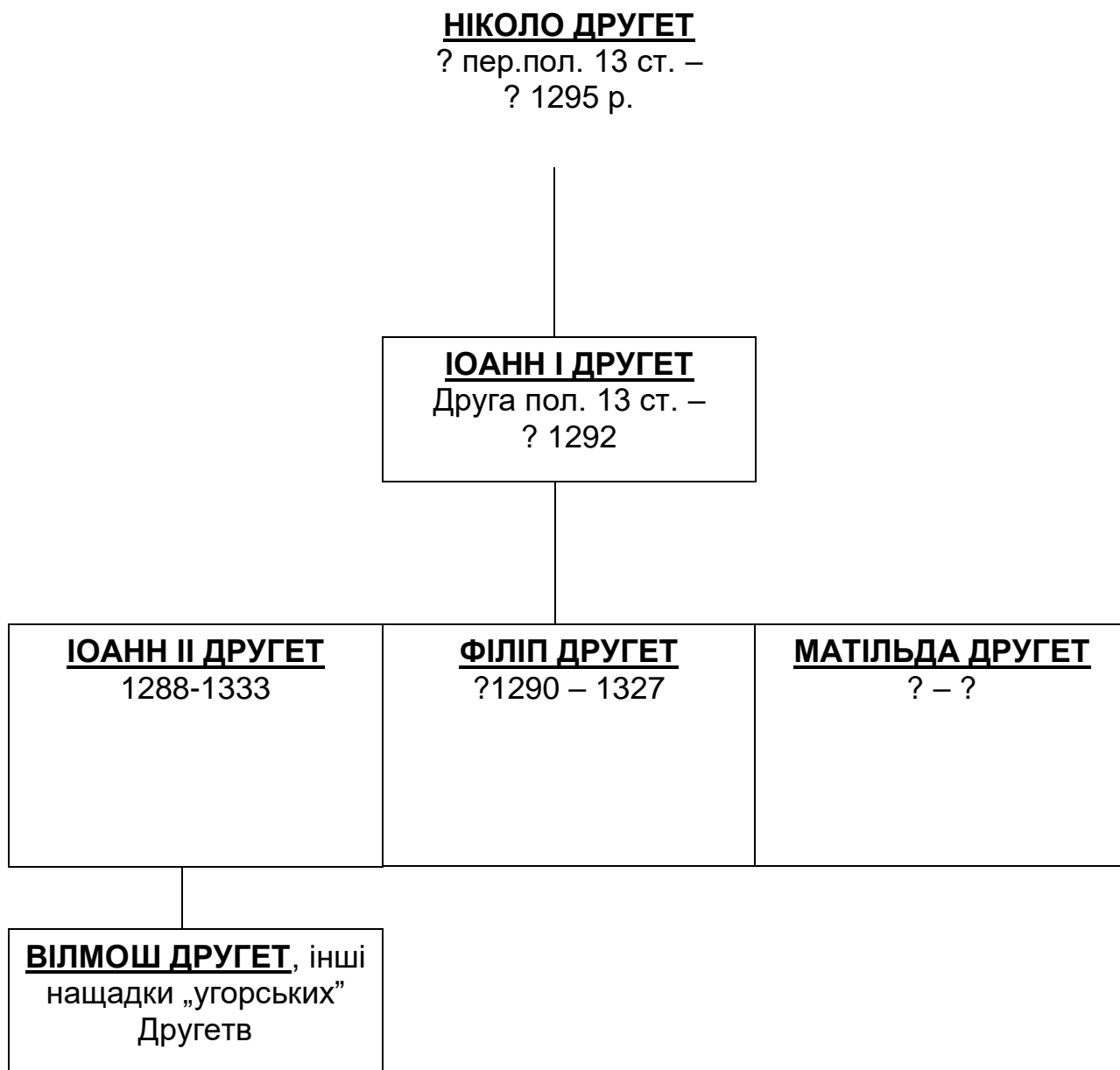
Натомість про Філіпа – жодної згадки про його перебування в Неаполі. Напевно ще в дитячому віці в свиті Карла Роберта Анжу він відбув до Угорщини. Саме його слід вважати першим „угорським” Другетом. За традиційним принципом королі із династії Анжу довіряли лише перевіреним людям, які походили зі старої Батьківщини. До таких безперечно належав і Філіп Другет. В новій державі він зайняв ряд важливих постів, йому було передано в управління сім комітетів північно-східної Угорщини. З 1322 до 1327 він також обійняв посаду Королівського Надора (Палатина), яка відповідала посаді Першого Міністра. Саме Філіп Другет був першим представником роду, який отримав у якості феода Ужгородський замок та належну до нього територію. Головними резиденціями перебування Надора були замки Генц, руїни якого знаходяться поміж містами Кошіце та Мішкольц, а також Спішський замок.

Філіп помер не залишивши нащадків. Після смерті, старший брат Іоанн II успадкував його володіння, а також посаду Надора, яку обіймав з 1328 до 1333 . Разом з тим в цей період він зберіг за собою усі володіння сім'ї в неаполітанському королівстві, поблизу Салерно.

Остання відома представниця роду Другетів неаполітанського періоду – Матильда. Оскільки після смерті її батька Іоанна I Другета та діда Ніколо Другета не залишалось жодного повнолітнього близького родича, опіка над нею була довірена дворянину французького походження Теобальду де Фонтене, ймовірно близькому до сімейства. Останній помістив дівчину на виховання до монастирю цистеріанок в Неаполі.

На думку Мішкольці Іштвана, факт опіки над малолітньою представницею роду Другетів з боку Фонтене додатково доводить французьке походження роду Другетів.

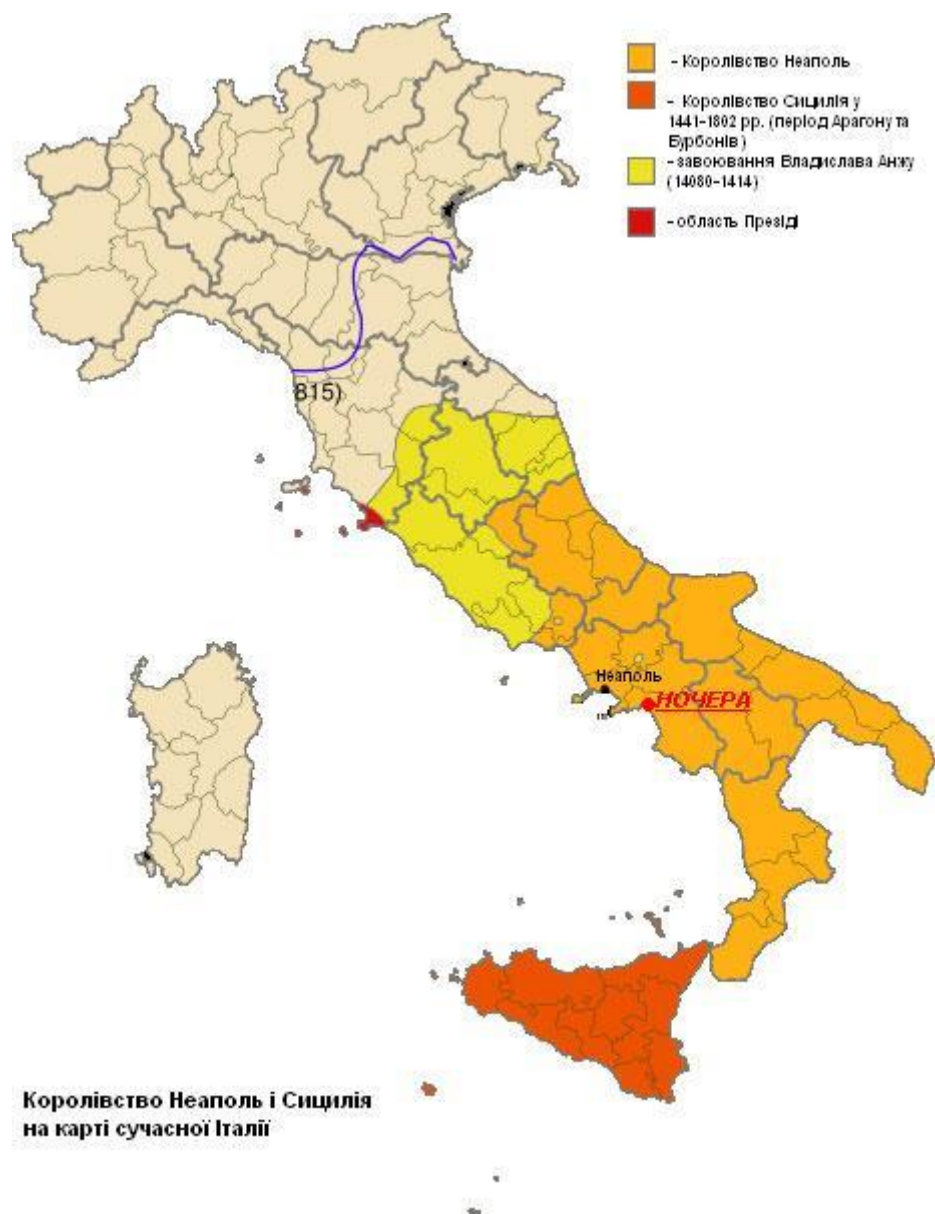
Наприкінці наводимо генеалогічну схему сім'ї Другетів неаполітанського періоду.

Ален Панов,
Юрист, дипломат, кандидат історичних наук

Додаток 1

Королівство Сицилія та Королівство Неаполь на карті сучасної Італії

Королівство Неаполь і Сицилія
на карті сучасної Італії

Додаток 2

НОЧЕРА ІНФЕРІОР – NOCERA INFERIOR (іт.) коротка інформація

Статус	Комуна
В складі провінції	Салерно
В складі регіону	Кампанія (столиця – Неаполь)
Площа	20 кв.км
Населення	47 932
Щільність населення	2400 чол/кв.км

До складу комуни також належать

Cicasesi, Merichi, Vescovado, Casolla,
San Mauro

День міста

9 травня

Відстань до Неаполя

20 км

Відношення до церковної ієрархії

Центр католицької дієцезії
(єпископства)

Основні етапи історії:

3 309 р. до н.е. – в складі Римської імперії;
216 р. до н.е. – місто завойовано і знищено Ганібалом;
91-88 рр. до н.е. – після Італійських воєн отримує статус самостійної комуни
3 ст. н.е. – стає центром єпископства
12 ст. – одна з резиденцій Папи Інокентія II та Роджера Сицилійського

Визначні місця

1. Замок, в якому в свій час проживали Елена, вдова короля Манфреда Сицилійського, Данте Аліг'єрі та Боккаччо
2. Церква Санта Марія Маджоре у сусідньому селі Ночера Суперіор, яка походить з 6 століття, прикрашена фресками 14 століття.

Герб комуни

